

מעודכן ליוני 2009

הנחיות לכתיבת עבודת מוסמך

תכנית התואר השני של לימודי סביבה בבית ספר פורטר היא ייחודית בדרישותיה. לפיכך מצאה וועדת ההוראה לנכון להציג בפני התלמידים והמנחים מסמך מנחה של כתיבת עבודת המוסמך. ההנחיות אמורות לשקף גישות שונות שבפיקולטות השונות.

1. **כותרת:** תמציתית ומשקפת את נושא המחקר
2. **תקציר בעברית ובאנגלית:** התקציר אמור לייצג את עבודת המחקר. לפיכך יכול הצגה של בעיה/שאלה המחקר, השערת המחקר (במקרים הרלוונטיים), מטרות המחקר, גישות/שיטות/תהליך מחקר, ממצאים מרכזיים, מסקנות/המלצות. עד 3 עמודים.
3. **מבוא/רקע:** ניתן להציג בנפרד מבוא ו/או רקע מדעי (הסבר להלן).
4. **המבוא** מציג בקצרה (עד חצי עמוד) את בעיית המחקר כך שהקורא יבין כבר בפתיחה במה עסקינן ומדוע.
הרקע המדעי/סקירה ספרותית מדעית מציג את המידע המדעי הרלוונטי לנושאי המחקר. לחומר רקע זה ניתן יהיה לשוב גם בדיון. מטבע הדברים בפרק זה נשענים על דברי אחרים ולכן חייבים לציין את המקורות. ככלל, כל שכתוב בעבודה ואין אחריו "מראה מקום" (מקור הציטוט), פירושו שאלה הם רעיונות ו/או דברי הכותב.
5. **בעיה/שאלה:** יש להגדיר באופן ברור את בעית או שאלת המחקר. מדובר בציר סביבו סובבת העבודה.
6. **השערת מחקר:** במרבית המחקרים נדרשת השערת מחקר (working hypothesis) שהיא למעשה התשובה הצפויה לשאלה/בעיה המחקר על בסיס הידע הקיים (מה צופה החוקר). בהתאם, המחקר הספציפי בוחן האם ההסבר המוצע תקף. השערת המחקר היא גם הבסיס לגזירת מטרות המחקר.
7. **מטרות המחקר:** נגזרות מהשערת המחקר או משאלתו; הן נועדו לבחון, לבסס, להוכיח או לענות על שאלה/השערה המחקר. המטרות בדרך כלל מנוסחות באופן ביצועי (למשל: לבחון, לבדוק, למדוד, וכו').
8. **שיטות/גישות מחקר:** אלו אינן עומדות בפני עצמן אלא תואמות את המטרות ואת השאלות. כלומר, לכל שאלת מחקר או מטרת מחקר יש שיטה הולמת בה היא תיבחן.
9. **תוצאות/דיון: (עובדות/דעות)** ברוב התחומים מקובל שהתוצאות והדיון מוצגים בפרקים נפרדים (הבחנה בין העובדות לדעות וההסבר). כאשר יש מספר פרקים בעבודה נוח לעיתים לכתוב לכל פרק תוצאות/דיון תואם (כלומר, תוצאות ודיון לכל פרק) בסוף הפרקים הנ"ל קיים פרק של **דיון כללי** ובו אינטגרציה של כל הממצאים. בחלק מהתחומים מקובל שתוצאות נכתבות בלשון עבר והדיון והמסקנות נכתבים בלשון הווה. מעבר להתייחסות לתוצאות המחקר כולל הדיון התייחסות גם לממצאים של אחרים (למשל, הממצאים

תומכים או נוגדים את אשר נמצא במחקרים האחרים). גם הדיון ובחלק מהמחקרים גם התוצאות נשענים על מקורות מידע חיצוניים למחקר. גם כאן יש להקפיד על ציון כל המקורות. כל מקור צריך להיות מצוטט במקום המתאים לו ולא כרשימה כללית בסיום פסקה.

10. סכום/מסקנות/המלצות

11. **רשימת ספרות:** כוללת רק מקורות המצוטטים בעבודה. בדרך כלל מקובל להתחיל ברשימת המקורות בעברית ואח"כ בלועזית. יש שיטות לכתובת מקורות (מספור רץ, על פי סדר א' ב' של שם המשפחה של החוקרים וכו'). ניתן ללמוד על אופן הציטוט המדעי מקריאה של פרסומי מחקר בתחום. ניתן לאמץ כל שיטה של כתיבת מקורות המקובלת בפרסומים מדעיים.

12. שימוש במקורות:

ניתן להשתמש בעיתונים מדעיים המופיעים בפורמאט דיגיטאלי. השימוש במקורות מידע אינטרנטיים אחרים יעשה על פי הנחיות המנחים. בפרסומים מדעיים קיימת הבחנה בין פירסומים פורמאליים (מאמרים שנבדקו ואושרו לפרסום ע"י שופטים מומחים בתחום) לבין מאמרים שלא עברו בחינה כנ"ל (לדוגמא – דוחות, כתבות, סקרים וכד'). יש להעדיף פירסומים פורמאליים על אחרים.

במידה ונדרשת סטייה מהפורמט הנ"ל היא חייבת להיעשות כך שתתאים לאחד התחומים בהם עוסק המחקר ועל בסיס קרטיוני איכות מקובלים בתחום המחקר. (למשל, יכולת פירסום הממצאים במאמר מדעי).

להבהרות נוספות ניתן לפנות לוועדת ההוראה של התכנית.